

Е. А. Коваленко, канд. філос. наук, доцент (*ХНУРЕ, Харків*)

О. Ю. Явтушенко, студент (*ХНУРЕ, Харків*)

ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЛЮДСТВА

Більше як із п'яти тисяч років людської цивілізації, лише біля трьохсот років були цілком мирними. Весь інший час у тім чи іншій місці Землі палахкотіли війни. Уже на початку ХХ століття людство зіткнулося з проблемами, що набули величезного значення для людської долі і цивілізації в цілому. Тоді як найважливішою глобальною проблемою сучасності є недопущення війни (насамперед ядерної), припинення гонки озброєнь і роззброєння. Оскільки війна вважається альтернативою самого людського буття, прогресивні мислителі завжди засуджували війну як нелюдське починання, що несе з собою лише спустошення і руйнування, мріяли про вічний мир. «Мир, – писав великий гуманіст Сервантес, – це найвище благо, якого люди бажають у цьому житті» [1]. Але, на превеликий жаль, історія розвитку суспільства склалася інакше.

Взагалі, що таке війна? Це складне суспільно-політичне явище, пов'язане з розв'язанням суперечностей між державами, народами, національними й соціальними групами з переходом до вжитку засобів збройної боротьби, що відбувається у формі бойових дій та зазвичай характеризується крайньою колективною агресією, руйнуваннями та високою смертністю. З часом війни ставали все більш жорстокими. Якщо у XVII ст. всі військові дії у Європі забрали життя 3,3 млн. чол., то у XVIII ст. – вже 5,4, а у XIX ст. – 5,7 млн. чол. Але найбільше людських втрат було у ХХ ст. Протягом двох світових війн та локальних конфліктів загинуло понад 100 млн чол. Тому, щоб запобігти людські смерті та припинити кровопролиття ми повинні досягти всесвітнього миру.

Термін мир вживається як у значенні миру в душі людини, так і в значенні миру між групами людей, народами та державами. В останньому значенні мир не означає відсутність конфліктів, а є згодою вирішення конфліктів без застосування насилля, що призводить до війни. Розвиток зброї масового

знищення після Другої світової війни призвів до створення ситуації, в якій Третя світова війна загрожує існуванню людства. У цих умовах мир між наддержавами набуває особливо важливого значення. Нині у світі накопичено стільки зброї, що нею можна знищити людство кілька разів. Які ж основні причини війн? Передусім вони коріняться в антагонізмі класів і держав, рас і націй, культурних розбіжностей, тощо. Конфронтація двох різних суспільних систем постійно тримала людство у ХХ столітті на грані війни і знищення. Різко посилювалося протистояння двох світових систем після другої світової війни у зв'язку з появою ядерної зброї. Саме застосування останньої унеможливило проведення локальних війн. Аварія на Чорнобильській АЕС у 1986 р. підтвердила, що ядерна катастрофа не може бути локальною. За розрахунками фахівців, після кількох ядерних вибухів на всій планеті розпочнеться «ядерна зима». Внаслідок пожеж попіл та отруйні гази закриють Сонце. За рахунок циркуляції атмосфери це явище пошириться по всій Землі. Наслідком цього стане глобальне зниження температури на 15–20 градусів. У таких умовах зникне все живе. Хоч як це не парадоксально, але до думки, що людство може вижити в умовах атомного протистояння, першими прийшли ті вчені, завдяки винаходів яких була створена атомна зброя, це – Н. Бор, А. Ейнштейн, Б. Рассел, Ф. Жоліо-Кюрі, А. Сахаров. У другій половині ХХ століття величезних масштабів набула гонка озброєнь. Гігантський маховик з випуску зброї працював набагато ефективніше, ніж інші галузі суспільного виробництва. Гонка озброєнь – це неминучі величезні витрати інтелектуальних і фізичних сил людства, матеріальних і фінансових ресурсів, вона перешкоджає позитивному вирішенню найважливіших проблем людей, підвищенню рівня їх життя. У виграші від продовження гонки озброєнь залишається лише військово-промисловий комплекс. Людству стає все більш зрозумілим, що не в нарощуванні військового потенціалу слід шукати шляхи до міцного миру та загальної безпеки. Вихід – у політиці розумної військової достатності, довіри між країнами і народами, здорового глузду в міжнародних відносинах.

У сучасному світі швидко зростає залежність окремих країн і регіонів від суспільства в цілому. Народи дедалі глибше усвідомлюють цілісність світу, посилюється почуття невіддільності від нього. Як зазначає відомий учений-соціолог Б. Г. Гаврилишин, «ми не можемо покинути нашу планету. Ми не бажаємо її руйнації. Жодна частина людства не в змозі її привласнити. Нам слід пристосуватися до правил співжиття, яким будемо керуватися в умовах майбутнього єдиного світового ладу, нашої спільної долі» [2, с. 199]. Війна як спосіб вирішення міжнародних проблем, яка несе із собою масові руйнування і загибель величезної кількості людей та породжує прагнення до насильства і дух агресії, засуджувалася мислителями-гуманістами всіх історичних епох. Разом з тим, багато хто з них слідом за французьким соціалістом-утопістом Ш. Фур'є з гіркотою могли б констатувати, що війни – постійний супутник людства: «Війни, революції безупинно охоплюють усі пункти земної кулі; буревії, ледь відвернені, відроджуються зі свого попелу точно так само, як голови гідри множилися під ударами Геркулеса. Мир – лише проблиск, лише сновидіння на кілька митей» [3].

Спільність інтересів та дій усіх народів і країн у розв'язанні глобальних проблем є для людства життєвою необхідністю, єдиною можливою умовою прогресу. Отже, проблема збереження миру на Землі залишається гострою, і його досягнення можливе за умови взаємопорозуміння і всебічного співробітництва. Вирішення цього питання найважливіша передумова для розв'язання інших глобальних проблем, насамперед економічного, політичного і культурного розвитку.

Література

1. Сервантес М. С. Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі – К.: Дніпро, 1995. – 704 с.
2. Гаврилишин Б. Д. До ефективних суспільств: третє українське доповнене видання / Гаврилишин Б. Д. – К.: Пульсари, 2009. – 247 с.
3. Юрій М.Ф. Людина і світ. – К.: Дакор, 2006. – 460с.